

NSRS

NEZAVISNI SINDIKAT JAVNIH SLUŽBI SRBIJE

Beograd, Dečanska 14/V, Novi Sad, Modene 5, e-mail: sindiso@sbb.rs tel/faks: 025/420-093

У СВЕТУ МЕЂУНАРОДНИ ПРАЗНИК РАДА - У СРБИЈИ НИШТА НОВО

Раднички благодан и ове године без масовних радничких манифестација

Први мај, Међународни празник рада, Великдан света рада, уобичајно ће се у свету обележити великим парадама, демонстрацијама, протестима, окупљањима, ... како би, у(з) синдикате организовани, радници показали другој страни – свету капитала снагу и превентивно деловали у заштити остварених радничких права. У Србији одавно није тако – од последњих масовних првомајских окупљања протекле су готово две деценије, а како ствари стоје, ни ове године неће бити другачије. Синдикати су подељени и око Првог маја, уосталом као и око свега другог, тако да ћемо бити у прилици да ове године видимо симболичко окупљање неколико стотина активиста Савеза самосталних синдиката Србије и Уружених синдиката Србије „Слога“, тек толико да се не заборави, док се остали актери на синдикалној сцени овај пут нису одлучили да јавним манифестацијама обележе Први мај: АСНС је уљуљкан у власти, па му не пада на памет ни да квари тешко стечену симбиозу: власт и синдикат, УГС „Независност“ већ одавно не практикује првомајске манифестације, задовољни што их још увек неко сматра репрезентативним синдикатом и што њихови челници уживају плодове трипартизма и добро плаћених радних места у трипартичним телима, додуше, као слабији брат, пошто је већина тих места у тим органима „у власништву“ колега из СССС, а понеко је, додуше, „на мала врата“ додељено активистима Конфедерације слободних синдиката. Стога не чуди што је и Конфедерација изостала са првомајске сцене.

Организатори првомајских манифестација најављују ограничен број учесника од свега неколико стотина, правдајући се да би довођење више десетака људи на протест коштало колико и двомесечна или тромесечна синдикална чланарина, а богами можда и више, с обзиром да се рачунице о броју синдикално организованих чланова и износу чланарине нешто не поклапају – не знамо да ли из чињенице да сваки синдикат броји мање чланова него што јавно прокламује или су ти чланови недисциплиновани, па не плаћају чланарину. Нешто смо ближи мишљењу да је ипак реч о броју, јер је одавно број синдикално организованих чланова међу преосталим запосленим у Србији пао испод половине, неки кажу чак и испод трећине, тако да је „питање за милион долара“ ко је уопште у Србији репрезентативан синдикат.

Што се тиче нашег синдиката, никада нисмо ни тврдили да смо репрезентативни на националном нивоу, јер окупљамо само раднике из јавног сектора, па самим тиме је проценат утврђен за националну репрезентативност и за нас (пре)висок праг. Међутим, с обзиром да смо доказано репрезентативни у гранама просвете и културе, и с обзиром да окупљамо довољан број пензионисаних радника окупљених у Независно удружење пензионера јавних служби Србије и довољан број незапослених организованих у Независно удружење незапослених Србије, сасвим смо извесно релевантни да би се и са нама понекад требало преговарати, и то не само у делатностима у којима смо репрезентативни. Наравно, то се не дешава, јер је и даље карактеристика синдиката у Србији међусобна нетрпељивост и сукобљавање, а не радничка солидарност. Нажалост, у

браћењу ничим оправданих права некадашње репрезентативности, управо предњачи синдикат који је некада искусио благодети радничке интернационалне солидарности у виду значајних материјалних донација, који су врло брзо заборавили да се и у свом забрану морају понашати на исти начин. То је УГС „Независност“, па стога и не чуди што су некадашњи чланови и оснивачи напустили ову синдикалну централу и кренули другим путем, борећи се за своја права.

Најодговорнији за несрећно стање, у коме су преостали запослени у Србији, уз поменути „Независност“, јесте СССС, јер су и њихови представници чланови републичког Социјално-економског савета, где уз пристојне апанаже не могу ни да утврде законом обавезну минималну цену рада, а камоли регрес, топли оброк или неке друге бенефиције које су некада радници уредно добијали уз редовну плату. Они су и кривци и за то што већ другу годину немамо Општи колективни уговор, па нити права која су утврђена овим актом, као што, уосталом, и већина делатности нема закључене гранске колективне уговоре, па су стога препуштени послодавцима на милост и немилост. Представљање према страном јавности стања социјалног дијалога као задовољавајућег налазе у фикцији која знатно кошта државни буџет, али не и у садржини тога дијалога, јер поред толико великог ангажовања ова два синдиката, ускоро нас очекују измене „радничког устава“ – Закона о раду, али и доношење новог Закона о штрајку који ће и оно мало права радника угрозити и свести на минимум.

У свему овоме не можемо заобићи ни улогу државе која такође суделује у чланству и раду Социјално-економског савета, али и која је, кроз Владу Републике Србије, највећи послодавац у држави – трећина запослених, а половина оних који примају какве-такве плате и уз њих доприносе су запослени код Владе Републике Србије. То су сви запослени у јавном сектору. Стога не чуди да је Влада давала обећања која су „ишла шумом“, док је реализација „ишла друмом“. Чак је забележено да су министри бојкотовали рад СЕС-а, а да не говоримо о политици замрзавања плата и пензија, неисплаћивању регреса и топлог obroка, јубиларних награда и бонуса од стране централне власти, или са нивоа локалних самоуправа.

У исто време, док поједини синдикати попут „Независности“ и Самосталног синдиката и даље носе епитет државних синдиката, као уосталом (мањим делом) и Конфедерација синдиката и АСНС, синдикат „Слога“ се тек бори да постане још један нови (пара)државни синдикат и то на потпуно неуобичајен начин – наступајући у „српској Атини“ као партијска организација, рушећи легално изабране органе власти у северној српској покрајини. Уосталом, ако одређене партије имају патронат над одређеним синдикатима, јасно видљив у јавности, што не би и „Слога“ досадашњу сарадњу са коалицијом СПС-ПУПС-ЈС довела на већи интегративни ниво. Проблем је у томе што такво партнерство не постоји између синдиката и партија нигде у свету, па самим тиме неће тај модел заживети ни у Србији. Тачно је да постоји патернализам између партија и синдиката, али ретко где су синдикати газде партијама (Аустрија, Велика Британија или скандинавске земље и то не стално), већ су, готово у правилу, партије газде синдикатима, што је и у Србији већ одавно видљиво, па неки привилеговани синдикати имају велику корист од државног буџета, други мимо свих правила, јавно учествују у партијском животу, што је недопустиво и незабележено – високи функционери СССС и АСНС седе у српском Парламенту и примају за то апанажу, док представници УГС „Независност“, СССС и КСС примају апанажу за рад у трипартитним телима, представљајући, наводно, у тим телима раднике. „Слога“ такође има одређене привилегије, али углавном на (бео)градском нивоу – као партнер локалних партија, лажних левичара окупљених око коалиције СПС-ПУПС-ЈС.

У свему овоме релевантни синдикати попут НСЈС или ИСС су скрајнути и у социјалном дијалогу суделују онолико колико им дозвољава гранска репрезентативност или колико их у тај дијалог позивају институције које их

препознају попут ММФ-а или **ИО**. Стога је у Србији и незамисливо да се радници окупе под једну заставу или у једну колону коју би предводили Љубисав Орбовић (СССС), Бранислав Чанак (УГС „Независност“), Ранка Савић (АСНС), Ивица Цветановић (КСС), Жељко Веселиновић („Слога“) и лидери других релевантних синдиката, пошто су ови потоњи сведени од ових првих - „великих“ на меру тзв. кућних или жутих синдиката и јер је одредница лидера „великих“ сво време била сукобљавање, а не радничка солидарност, што је препознала не само радничка класа и што је у суштини и довело до осипања броја синдикално организованих радника, а самим тиме и дозволило послодавцима широко поље злоупотреба положаја радника, кршења и оно мало преосталих права, мобинга, шиканирања свих могућих и немогућих врста, које иде толико далеко да, утичући на законодавство, прете радницима озакоњењем неплаћања социјалних доприноса и давања на зараде као и другим неповољним законским решењима у неком будућем великом Закону о раду.

Мора се рећи да за ово отужно стање није ипак сва кривица на синдикатима, послодавачким удружењима која и сама не могу да се организују око неког удружења које би суштински било репрезентативно, већ бауљају између привредних комора и нерепрезентативних и сукобљених удружења и Влади, већ и на самим радницима који су заборавили да се за своја права морају борити на исти онај начин као што су то некад радили амерички радници који су се, често пута и у крвавим обрачунима са представницима власти знали изборити за своја права. Наравно да не препоручујемо тако екстремне видове борбе, али у сваком случају морамо упозорити да су српски радници у заблуди да ће неко други (Влада, држава, партија, црква...), до ли они сами, решити њихов проблем.

Елем, како нови радници из историјског искуства нису много научили, како су (пре)често пред дилемом: национално или социјално бирали прво, заборављајући да се као радници морају првенствено борити за радничка права, да се морају (из)борити за та права која им нико и никад није поклањао, већ су их сами морали отети од припадника света капитала, партиципирати у њима, унапређивати их и развијати, при чему су их газде нове или старе увек „чекале у кривини“ како би им у датом моменту та права умањили или докинули и епилог је очекиван – многи су остали без радних места. Србија је неславан рекордер по незапослености и како ствари стоје, биће још подуго. Они срећнији остали су без дела плате и сваки дан раде у све лошијим условима. Дакле, српски радници нису никакав посебан изузетак, као уосталом ни њихове колеге у окружењу и управо стога ће отржењење бити и болно и тешко, а борба неминовна. Око нас она је већ почела – протестима су захваћене Грчка, Шпанија, Кипар, Словенија, Хрватска, а спремају се и нови и нови протести. Јасно је да до свега тога у Србији неће бити, бар не овогодишњег, Првог маја. Међутим, биће, и стога се надајмо да ће ово бити последњи Први мај у коме ће радници предност дати теферичима, уз канале и потоке, уз јагњетину и пиво, а не борби за угрожена радничка права.

У очекивању и нади да ће радници знати и умети да на прави начин усвоје стратегије отпора бездушним (нео)капиталистима и усмере активности на побољшање положаја радника и освајање нових радничких права, да ће успети да се изборе за достојанствен рад и плате од којих се може живети, свим онима који имају посао и који се боре да га сачувају, као и онима који се надају да ће једног дана стећи и, наравно, њиховим породицама, честитамо Први мај – Међународни празник рада.

За достојанствен рад!

Београд, 29.04.2013. год.

проф. Хаџи Здравко М. Ковач
председник НСЈС